

EU-sanktioner, menneskeværdighed og Hüseyin Doğru-sagen: En juridisk analyse (udvidet)

I det nutidige Europæiske Union er målrettede sanktioner blevet et stadig mere centralt instrument i forebyggende styring. De er designet til at modvirke terrorisme, spredning af masseødelæggelsesvåben, cyberoperationer og hybride trusler. Formelt set er disse foranstaltninger administrative og forebyggende snarere end straffende. Alligevel kan deres praktiske virkninger nærme sig – og undertiden overstige – dem fra strafferetlige sanktioner.

Sagen om Hüseyin Doğru, en tysk journalist, der angiveligt i længere perioder ikke har kunnet få adgang til midler nok til at sikre mad og basale fornødenheder til sin familie efter sin udpegning under et EU-sanktionsregime, illustrerer en dyb spænding inden for den europæiske retsorden. Unionens forfatningsmæssige forpligtelse til **menneskeværdighed, proportionalitet og effektiv retlig beskyttelse** sameksisterer med reguleringsmekanismer, der kan producere alvorlig socioøkonomisk isolation.

II. Sagshistorik og reguleringsmæssig kontekst

Hüseyin Doğru, en Berlin-baseret journalist af tyrkisk-kurdisk oprindelse, grundlagde den engelsksprogede platform *red.media*, der er knyttet til AFA Medya. Mediet fokuserede angiveligt på antikolonialistiske og venstreorienterede perspektiver og gav omfattende dækning af pro-palæstinensiske demonstrationer og Gaza-konflikten, ofte med kritik af tysk og EU-politik.

Den 20. maj 2025 udpegede Rådet for Den Europæiske Union Doğru og hans medie under et sanktionsrammeverk, der adresserer hybride trusler og destabilisering. Udpegningen henviste til påstået involvering i informationsmanipulationsaktiviteter knyttet til russiske strategiske interesser.

Afgørende var:

- udpegningen var **administrativ snarere end strafferetlig**;
- ingen anklage, domfældelse eller modpartsbaseret bevisførelse gik forud for de restriktive foranstaltninger.

Konsekvenserne omfattede:

- omfattende indefrysning af aktiver;
- rejsebegrænsninger og overgivelse af dokumenter;
- forbud mod tilvejebringelse af økonomiske ressourcer;

- indirekte virkninger på familiemedlemmers økonomiske adgang.

Anmodninger om genovervejelse blev afvist i september 2025. Annullationssager verserer fortsat ved Den Europæiske Unions Domstol. Indenlandsk retssag intensiveredes efter bankers afvisning af at frigive midler godkendt til subsistensydelse, hvilket kulminerede i afvisning af nødhjælp fra Frankfurt distriktsdomstol i marts 2026.

III. Den retlige karakter af EU's målrettede sanktioner: Forebyggende foranstaltninger med kvasi-straffemæssige virkninger

EU's målrettede sanktioner indtager en tvetydig doktrinær position.

Formelt set er de:

- **forebyggende administrative foranstaltninger**
- rettet mod at forstyrre netværk og indflydelsesoperationer
- begrundet i Unionens kompetencer inden for udenrigsforbindelser og sikkerhed.

Substantielt set kan de imidlertid generere:

- langvarig finansiell udelukkelse;
- omdømme-stigmatisering;
- begrænsninger på mobilitet og professionel aktivitet;
- afhængighed af administrativ skønsudøvelse for overlevelsesressourcer.

Denne dobbelte natur er blevet anerkendt i Den Europæiske Unions Domstols markante retspraksis, særligt i *Kadi mod Rådet*, der fastslog, at **selv sikkerhedsmotiverede sanktioner forbliver underlagt fuld prøvelse for proportionalitet og overholdelse af grundlæggende rettigheder**.

Den forebyggende karakter af sanktioner eliminerer ikke deres evne til dybt at gribe ind i:

- ejendomsrettigheder,
- privatliv og familieliv,
- ytringsfrihed,
- garantier for minimums-subsistens.

Den doktrinære udfordring består derfor i at sikre, at **forebyggende rationalitet ikke overskygger forfatningsmæssig ansvarlighed**.

IV. EU-rettens primat og nationale domstoles rolle

Frankfurt-domstolens ræsonnement synes at afspejle en restriktiv fortolkning af EU-rettens primat udledt af sager som *Costa mod ENEL* og *Simmenthal*. Disse afgørelser fastslår ganske rigtigt, at national ret må vige for direkte anvendelige unionsforanstaltninger.

Primat opererer imidlertid **inden for et forfatningsmæssigt økosystem, der omfatter grundlæggende rettighedsgarantier indlejret i EU-retten selv.**

Nationale domstole har derfor flere forpligtelser:

1. Rettighedskonform fortolkning

De skal fortolke sanktionsforordninger – herunder humanitære undtagelser – i lyset af EU-chartret.

2. Proportionalitetsprøvelse af gennemførelsesforanstaltninger

Bankpraksis og administrative håndhævelsesafgørelser forbliver prøvelige.

3. Præjudiciel forelæggelsesmekanisme

Hvor fortolkning eller gyldighed er usikker, skal domstole inddrage Den Europæiske Unions Domstol snarere end at behandle sanktioner som normativt absolutte.

Det centrale spørgsmål er derfor ikke en binær konflikt mellem primat og værdighed, men **omfanget af fortolkningsmargen inden for EU-retten selv.**

V. Humanitære undtagelser og proportionalitetstesten

EU-sanktionsregimer indeholder typisk undtagelser, der tillader adgang til midler nødvendige til:

- mad,
- husleje,
- medicinsk behandling,
- retlige udgifter.

Effektiviteten af disse sikkerhedsforanstaltninger skal vurderes ud fra den klassiske EU-proportionalitetsramme.

1. Legitimt formål

At modvirke hybride trusler og informationsmanipulation udgør et anerkendt mål for EU's udenrigshandling.

2. Egnethed

Finansielle restriktioner kan plausibelt reducere kapaciteten til at finansiere destabiliserende aktiviteter.

3. Nødvendighed

Et kritisk spørgsmål opstår:

Er omfattende bankudelukkelse nødvendig, hvor myndighederne har godkendt subsistensydelse?

Hvis mindre indgribende alternativer findes – såsom overvågede konti eller tilsyn med udbetalinger – kan nødvendighed ikke være opfyldt.

4. Proportionalitet i streng forstand

Hvor håndhævelse risikerer at styrte en person og afhængige børn ud i nød, bliver balancen mellem sikkerhedsmål og menneskeværdighed forfatningsmæssigt akut.

Manglende operationalisering af humanitære undtagelser kan derfor forvandle formelt målrettede sanktioner til **de facto instrumenter for socioøkonomisk udelukkelse**.

VI. Tyske forfatningsgarantier og minimums-subsistens retspraksis

Den tyske Grundlov sikrer:

- ukrænkelighed af menneskeværdighed (Art. 1 GG),
- generel frihed (Art. 2 GG),
- ejendomsbeskyttelse (Art. 14 GG),
- det sociale statsprincip (Art. 20 GG).

Tysk forfatningsretspraksis anerkender en **statslig forpligtelse til at sikre betingelser for en værdig minimumseksistens**.

Selvom sanktioner stammer fra EU-ret, skal deres gennemførelse af nationale myndigheder og finansielle institutioner forblive forenelig med disse forfatningsmæssige standarder. Hvor håndhævelsespraksis risikerer langvarig berøvelse af essentielle goder, kan spørgsmål om **forfatningsmæssig proportionalitet og indirekte statsansvar** opstå.

VII. EU-chartret og konventionsforpligtelser

EU-chartret garanterer:

- værdighed,
- familieliv,
- ytringsfrihed,
- ejendom,
- effektiv retlig prøvelse.

Parallele beskyttelser findes under Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, fortolket af Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Konventionsretspraksis har i stigende grad anerkendt **positive forpligtelser**, der kræver, at stater forhindrer tilstande af alvorlig materiel nød, hvor sådanne tilstande kan tilskrives statshandling eller reguleringsrammer.

Spørgsmålet er derfor ikke udelukkende, om sanktioner er lovlige i princippet, men om **deres praktiske håndhævelse respekterer minimumshumanitære tærskler**.

VIII. Sidevirkninger og afkøling af civil solidaritet

Et af de mest karakteristiske aspekter ved Dođru-sagen vedrører den retlige risiko, som tredjeparter påtager sig ved at yde humanitær bistand.

Under tysk sanktionsgennemførelseslov kan tilvejebringelse af materiel støtte til udpegede personer udgøre en strafbar handling. Denne risiko kan potentielt omfatte:

- indkøb af dagligvarer,
- babyudstyr,
- bolighjælp.

Selv uden aktive strafforfølgelser kan det regulatoriske miljø generere en **afkølede effekt** på uformelle solidaritetsnetværk.

Fra et menneskerettighedsperspektiv kan sanktioner således omstrukturere **det retlige risikolandskab for civilsamfundet** og udvide afskrækkelsen ud over den udpegede person.

Dette fænomen kan konceptualiseres som:

collateral fundamentalrettighedspåvirkning – hvor forebyggende foranstaltninger indirekte begrænser udøvelsen af solidaritet, foreningsfrihed og humanitær handling.

Sådanne virkninger rejser komplekse spørgsmål om proportionalitet og demokratisk legitimitet.

IX. Midlertidig beskyttelse og muligheden for Rule 39-foranstaltninger

Rule 39 i Domstolens regler tillader Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol at indikere midlertidige foranstaltninger, hvor der er en umiddelbar risiko for uoprettelig skade.

Selvom det traditionelt anvendes i udvisnings- eller akutte medicinske sager, tyder udviklingen i retspraksis på, at **alvorlig humanitær nød knyttet til statshandling** også kan nå den krævede tærskel.

Domstolen anvender dog en høj standard for hast og bevisklarhed. Succesfulde ansøgninger vil sandsynligvis kræve:

- detaljeret dokumentation af nød,
- bevis for ineffektive nationale retsmidler,
- demonstration af risiko for afhængige børn.

Midlertidig lindring kunne potentielt pålægge nationale myndigheder at **sikre effektiv adgang til godkendte subsistensmidler** indtil endelig afgørelse.

X. Humanitær eksternalisme og intern troværdighed af EU's normative magt

Den Europæiske Union positionerer sig globalt som en førende humanitær aktør, der finansierer respons på hungersnød, fordrevne og væbnede konflikter. Dette eksterne humanitære engagement udgør en del af Unionens identitet som normativ magt.

Alligevel kan sager, hvor sanktionerede personer og deres familier står over for langvarig finansiell nød inden for EU's territorium, skabe en opfattelse af inkonsistens.

Artikel 7 TEUF kræver sammenhæng mellem Unionens politikker. Hvis humanitære sikkerhedsforanstaltninger findes i sanktionslovgivningen, men svigter i praksis, opstår spørgsmålet om:

- legitime forventninger,
- proportionalitet,
- systemisk troværdighed af grundlæggende rettighedsforpligtelser.

Paradokset er ikke blot retorisk. Det vedrører **den interne bæredygtighed af EU's legitimitet**.

En retsorden, der fremhæver værdighed eksternt, må demonstrere operationel evne til at forhindre humanitære nødsituationer inden for egen jurisdiktion.

XI. Bankoverholdelse, over-håndhævelse og potentiel erstatningsansvar

Finansielle institutioner opererer under stærke incitamenter til at undgå sanktionsovertrædelser, der kan medføre alvorlige regulatoriske sanktioner. Dette miljø tilskynder til **over-overholdelse**, herunder blanket-afvisning af at behandle godkendte transaktioner.

Hvorvidt erstatningsansvar kan opstå, afhænger af:

- klarhed i administrativ godkendelse,
- uagtsomhedsstandarder efter national civilret,
- kausalitet mellem afvisning og påviselig skade.

Selvom retligt ansvar for banker forbliver komplekst, kan domstole i stigende grad undersøge, om **risiko-undgåelsespraksis underminerer effektiviteten af humanitære undtagelser**.

XII. Udsigter til retlig korrektion

Flere veje til retlig oprejsning forbliver åbne:

- appelbehandling inden for tyske domstole;
- forfatningsklage ved Forfatningsdomstolen;

- annulationssager ved Den Europæiske Unions Domstol;
- potentiel ansøgning til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol.

Hvis overtrædelser fastslås, kunne retsmidler omfatte:

- erstatning efter statsansvarsdoktriner,
- annulation af udpegning,
- midlertidige humanitære garantier,
- skadeserstatning efter Artikel 41 EMRK.

Retlig afklaring kan også forme fremtidig sanktionsdesign ved at definere **minimumsoperationelle standarder for humanitære sikkerhedsforanstaltninger**.

XIII. Konklusion: Sikkerhedsstyring og menneskeværdighedens primat

Doğru-sagen belyser en strukturel spænding inden for moderne europæisk styring. Forebyggende sanktionsregimer søger at beskytte demokratiske systemer mod skjult destabilisering. Når de gennemføres stift eller uden effektiv humanitær afbødning, kan de imidlertid producere tilstande, der nærmer sig livstruende nød.

Udfordringen for europæiske domstole er derfor ikke at nedbryde sanktionspolitikken, men at **artikulere principielle grænser, der sikrer, at forebyggende sikkerhedsforanstaltninger forbliver forankret i forfatningsmæssig humanisme**.

I sidste ende afhænger troværdigheden af den europæiske retsorden af dens evne til at forene strategisk modstandskraft med det grundlæggende løfte om, at **menneskeværdighed ikke er betinget – selv i tider med geopolitisk konfrontation**